

SCIENCE
PROBLEMS.UZ

ISSN: 2181-1342 (ONLINE)

№7 (3) 2023

ИЖТИМОЙ-ГУМАНИТАР ФАНЛАРНИНГ
ДОЛЗАРБ МУАММОЛАРИ

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ
СОЦИАЛЬНО-ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES
AND SOCIAL SCIENCES

ЭЛЕКТРОН ЖУРНАЛ

ЭЛЕКТРОННЫЙ ЖУРНАЛ

ELECTRONIC JOURNAL

ISSN: 2181-1342 (Online)

Сайт: <https://scienceproblems.uz>

DOI: 10.47390/SCP1342V3I7Y2023

SCIENCEPROBLEMS.UZ

**ИЖТИМОЙ-ГУМАНИТАР ФАНЛАРНИНГ
ДОЛЗАРБ МУАММОЛАРИ**

№ 7 (3)-2023

**АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО-
ГУМАНИТАРНЫХ НАУК**

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

ТОШКЕНТ-2023

БОШ МУҲАРРИР:

Исанова Феруза Тулқиновна

ТАҲРИР ҲАЙЪАТИ:

07.00.00-ТАРИХ ФАНЛАРИ:

Юлдашев Анвар Эргашевич – тарих фанлари доктори, сиёсий фанлар номзоди, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Мавланов Уктам Махмасабирович – тарих фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Хазраткулов Аброр – тарих фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети.

08.00.00-ИҚТИСОДИЁТ ФАНЛАРИ:

Карлибаева Рая Хожабаевна – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Худойқулов Садирдин Каримович – иқтисодиёт фанлари доктори, доцент, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Азизов Шерзод Ўктамович – иқтисодиёт фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон Республикаси Божхона институти;

Арабов Нурали Уралович – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат университети;

Холов Актам Хатамович – иқтисодиёт фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Шадиева Дилдора Хамидовна – иқтисодиёт фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент в.б, Тошкент молия институти;

Шакаров Қулмат Аширович – иқтисодиёт фанлари номзоди, доцент, Тошкент ахборот технологиялари университети

09.00.00-ФАЛСАФА ФАНЛАРИ:

Ҳакимов Назар Ҳакимович – фалсафа фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Яхшиликков Жўрабой – фалсафа фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат университети;

Ғайбуллаев Отабек Мухаммадиевич – фалсафа фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат чет тиллар институти;

Ҳошимхонов Мўмин – фалсафа фанлари доктори, доцент, Жиззах педагогика институти;

Носирходжаева Гулнора Абдукаҳхаровна – фалсафа фанлари номзоди, доцент, Тошкент давлат юридик университети.

10.00.00-ФИЛОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Ахмедов Ойбек Сапорбаевич – филология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети;

Кўчимов Шухрат Норқизилович – филология фанлари доктори, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Салахутдинова Мушарраф Исамутдиновна – филология фанлари номзоди, доцент, Самарқанд давлат университети;

Кучкаров Раҳман Урманович – филология фанлари номзоди, доцент в/б, Тошкент давлат юридик университети;

Юнусов Мансур Абдуллаевич – филология фанлари номзоди, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Саидов Улугбек Арипович – филология фанлари номзоди, доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси.

12.00.00-ЮРИДИК ФАНЛАРИ:

Ахмедшаева Мавлюда Ахатовна – юридик фанлар доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Мухитдинова Фирюза Абдурашидовна – юридик фанлар доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Эсанова Замира Нормуратовна – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикасида хизмат кўрсатган юрист, Тошкент давлат юридик университети;

Ҳамроқулов Баҳодир Мамашарифович – юридик фанлар доктори, профессор в.б., Жаҳон иқтисодиёти ва дипломатия университети;

Зулфиқоров Шерзод Хуррамович – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Жамоат ҳавфсизлиги университети;

Хайитов Хушвақт Сапарбаевич – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Асадов Шавкат Ғайбуллаевич – юридик фанлар доктори, доцент, Ўзбекистон Республикаси

Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Сайдуллаев Шахзод Алиханович – юридик фанлар номзоди, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Амиров Зафар Актамович – юридик фанлар бўйича фалсафа доктори (PhD), Ўзбекистон Республикаси Судьялар олий кенгаши ҳузуридаги Судьялар олий мактаби

13.00.00-ПЕДАГОГИКА ФАНЛАРИ:

Ҳашимова Дильдархон Уринбоевна – педагогика фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Ибрагимова Гулнора Хавазматовна – педагогика фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Закирова Феруза Махмудовна – педагогика фанлари доктори, Тошкент ахборот технологиялари университети ҳузуридаги педагогик кадрларни қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш тармоқ маркази;

Тайланова Шоҳида Зайниевна – педагогика фанлари доктори, доцент.

19.00.00-ПСИХОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Каримова Васида Маманосировна – психология фанлари доктори, профессор, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети;

Ҳайитов Ойбек Эшбоевич – Жисмоний тарбия ва спорт бўйича мутахассисларни қайта тайёрлаш

ва малакасини ошириш институти, психология фанлари доктори, профессор

Умарова Навбаҳор Шокировна – психология фанлари доктори, доцент, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети, Амалий психология кафедраси мудири;

Атабаева Наргис Батировна – психология фанлари доктори, доцент, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети;

Қодиров Обид Сафарович – психология фанлари доктори (PhD), Самарқанд вилоят ИИБ Тиббиёт бўлими психологик хизмат бошлиғи.

22.00.00-СОЦИОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Латипова Нодира Мухтаржановна – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон миллий университети кафедра мудири;

Сеитов Азамат Пўлатович – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон миллий университети;

Содиқова Шоҳида Мархабоевна – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон халқаро ислом академияси

23.00.00-СИЁСИЙ ФАНЛАР

Назаров Насриддин Атакулович – сиёсий фанлар доктори, фалсафа фанлари доктори, профессор, Тошкент архитектура қурилиш институти;

Бўтаев Усмонжон Хайруллаевич – сиёсий фанлар доктори, доцент, Ўзбекистон миллий университети кафедра мудири.

ОАК Рўйхати

Мазкур журнал Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Олий аттестация комиссияси Раёсатининг 2022 йил 30 ноябрдаги 327/5-сон қарори билан тарих, иқтисодиёт, фалсафа, филология, юридик ва педагогика фанлари бўйича илмий даражалар бўйича диссертациялар асосий натижаларини чоп этиш тавсия этилган илмий нашрлар рўйхати (Рўйхатга) киритилган.

Crossref DOI:

Тахририят Crossref DOI нинг расмий аъзоси ҳисобланади ва 10.47.390 DOI префиксига эга. Ҳар бир нашр ва илмий мақолага индивидуал Crossref DOI рақами берилади.

Google Scholar

Журнал Google Scholar (Академия) да индексацияланади.

Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари электрон журнали 1368-сонли гувоҳнома билан давлат рўйхатига олинган.
Муассис: “SCIENCEPROBLEMS TEAM” масъулияти чекланган жамият.

Тахририят манзили:
Тошкент шаҳри, Яккасарой тумани, Кичик Бешёғоч кўчаси, 70/10-уй. Электрон манзил: scienceproblems.uz@gmail.com
Телеграм канал: https://t.me/scienceproblems_uz

МУНДАРИЖА

07.00.00 – ТАРИХ ФАНЛАРИ

- Usmonov Axrorjon Rustamjon o'g'li*
AMALIY SAN'AT BILAN BOG'LIQ NOMODDIY MADANIY MEROSLAR 9-15
- Зоҳидов Қобилжон Тоиржонович*
ИЛК АРАБ-МУСУЛМОН ДАВЛАТ БОШҚАРУВИДА МАДИНА ШАҲРИНИНГ ЎРНИ 16-20
- Siddiqov Mirshod Baxtiyorovich*
SOVET HOKIMIYATINING QORAQALPOG'ISTON ASSRDA IJTIMOIIY TA'MINOT
SIYOSATI 21-26
- Хайназаров Баҳромжон Бахтиёрович*
КАСПИЙОРТИ ВИЛОЯТИДА ТУБ БЎЛМАГАН АҲОЛИ ЭҲТИЁЖЛАРИ УЧУН ТАЪЛИМ
ТИЗИМИНИНГ ЖОРИЙ ЭТИЛИШИ ТАРИХИДАН
(XIX АСР ОХИРИ – XX АСР БОШЛАРИ) 27-32
- Мансуров Музаффаржон Шарифжон ўғли*
СОВЕТ ҲОКИМИЯТИ ЙИЛЛАРИДА МАДАНИЙ ТАДБИРЛАРНИНГ ТУРИЗМ ТАРҒИБОТИДА
ТУТГАН ЎРНИ 33-41
- Bobodustov Bobur Mirzaboyevich*
ZARAFSHON DARYOSIDAGI SUV AYIRG'ICH TIZIMLARINI TA'MIRLASHGA ROSSIYA
IMPERIYASI MA'MURIYATINING MUNOSABATI 42-47
- Саидбобоева Гулзора Нематжонова*
XX АСРНИНГ 30–50-ЙИЛЛАР ДАВРИЙ МАТБУОТ МАТЕРИАЛЛАРИ – РЕСПУБЛИКАНИ
ЭЛЕКТРЛАШТИРИШГА ОИД МАНБА 48-55

08.00.00 – ИҚТИСОДИЁТ ФАНЛАРИ

- Казаков Олим Сабирович*
ЕТАКЧИЛИК ТАЪСИРИДА БОШҚАРУВНИ РИВОЖЛАНТИРИШ ЙЎНАЛИШЛАРИ 56-60
- Utkirov Abbos Meyliyevich*
CHALLENGES IN IMPLEMENTING TQM IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS 61-67
- Umronov Eldorbek Sodirovich*
TURISTIK KORXONALAR DOIRASIDA TADBIRKORLIK FAOLIYATINI TASHKIL ETISH VA
RIVOJLANTIRISHNING IQTISODIY ASOSLARI 68-76
- Норбоев Аллаёр Исмоилович, Тулкинов Гайрат Кадинович*
ЗАРУБЕЖНЫЙ ОПЫТ И НАПРАВЛЕНИЯ МЕНЕДЖМЕНТА В РАЗВИТИИ МОЛОДЁЖНОГО
ТУРИЗМА 77-82
- Xolmurotov Fozil Saribayevich*
MINTAQADA AHOLI TURMUSH FARAVONLIGINI OSHIRISHDA QISHLOQ XO'JALIK
MAHSULOTLARINI YETISHTIRUVCHI SUBYEKTLAR RO'LINI BAHOLASH 83-91
- Худайназарова Дилором Хайруллаевна*
ТЎҚИМАЧИЛИК САНОАТИ КОРХОНАЛАРИНИНГ ЯШИЛ ИҚТИСОДИЁТ ДОИРАСИДАГИ
РИСКЛАРИНИ СТРАТЕГИК ТРАНСФОРМАЦИЯЛАШ ИСТИҚБОЛЛАРИ 92-100

Гойипназаров Санжар Баходирович
СУНЪИЙ ИНТЕЛЛЕКТНИ ЖОРИЙ ЭТИШ НАТИЖАСИДА МЕХНАТ БОЗОРИДАГИ
ЎЗГАРИШЛАР101-110

Baxtiyorov Asrorbek Azizjon o'g'li
BANK MENEJMENTI ASOSLARI, UNING IQTISODIY MOHIYATI111-119

09.00.00 - ФАЛСАФА ФАНЛАРИ

Юлдашев Фаррух Абдурахманович
АХБОРОТЛАШГАН ЖАМИЯТДА ЭХТИЁЖ ВА МАНФААТЛАРНИНГ ЎЗАРО УЙҒУНЛИК
ХУСУСИЯТЛАРИ120-126

Тожибоев Сарвар Пулатжон ўғли
ДАВЛАТ ХИЗМАТИ ТУШУНЧАСИНИНГ МАЗМУН-МОҲИЯТИ ВА УНИНГ ҲУҚУҚИЙ
АСОСЛАРИ127-132

Ismatov Shohruhbek Murod o'g'li
YANGI O'ZBEKISTONDA IJTIMOY DAVLAT BARPO ETISH VA UNING G'OYAVIY MAFKURAGA
ASOSLARI133-137

Abdullayev Temur Bobir o'g'li
TIL VA TAFAKKUR DIALEKTIKASINING BILISH JARAYONIDAGI ROLI138-143

Islamov Kamol Tashkulovich
UYG'ONISH DAVRI DUNYOQARASHIDA DINIY VA DUNYOVIY YONDASHUVLAR
NISBATI 144-150

10.00.00 - ФИЛОЛОГИЯ ФАНЛАРИ

Isanova Feruza Tulqinovna
O'ZBEK TILI XALQARO HUQUQ SOHASIGA OID LEKSIK BIRLIKLARINING FUNKSIONAL
XUSUSIYATLARI151-160

Ro'ziyev Elbek O'rol o'g'li
AMIR TEMUR VA TEMURIY HUKMDORLAR YORLIQLARIDA SIYOSIY NUTQ SHAKLLARINING
QO'LLANILISHI161-167

Мухамедова Феруза Баходир кизи
ФОРМИРОВАНИЕ ХУДОЖЕСТВЕННОЙ СИСТЕМЫ В ПРОИЗВЕДЕНИЯХ
А. КИМА.....168-174

Abdullayev Ikramjon Xashimdjanoich
TILSHUNOSLIKDA SO'Z VA SO'Z TURKUMLARI: TADQIQI VA TAVSIFI175-180

Tagayeva Sayyora Ulashovna, Inoyatillo Ozoda
FIZIKA FAKULTETI TALABALARIGA NEMIS TILINI O'QITISHDA INNOVATSION
METODLARINING QO'LLANILISHI181-185

Egamberdiyeva Mohidil Gulomjon qizi
MADANIYATLARARO MULOQOTDA NUTQIY ETIKETNING ANTROPOSENTRIK
TADQIQI186-190

12.00.00 - ЮРИДИК ФАНЛАР

- Жавлиев Нурали Баходирович*
МАЪМУРИЙ-ҲУҚУҚИЙ НИЗОЛАР ТУШУНЧАСИ ВА МАЗМУН-МОҲИЯТИ191-195
- Узакова Гўзал Шариповна*
БАРҚАРОР РИВОЖЛАНИШ МАҚСАДЛАРИГА ЭРИШИШДА СУВ РЕСУРСЛАРИДАН
ОҚИЛОНА ФОЙДАЛАНИШ (ҲУҚУҚИЙ ЖИҲАТЛАРИ).....196-204
- Usmanov Alisher Tolmasovich*
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA MA'MURIY HUQUQBUZARLIK TO'G'RISIDAGI ISHLARNI
YURITISHNING SODDALASHTIRILGAN TARTIBI: MUAMMOLAR VA TAKLIFLAR205-213
- Авезова Элеонора Парахатовна*
РАВНОЕ ПРАВО ГРАЖДАН НА ПОСТУПЛЕНИЕ В ГОСУДАРСТВЕННУЮ ГРАЖДАНСКУЮ
СЛУЖБУ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН214-218
- Мукумов Бобур Мелибой угли*
ОЦЕНКА РЕГУЛИРУЮЩЕГО ВОЗДЕЙСТВИЯ ПРОЕКТОВ НОРМАТИВНО-ПРАВОВЫХ
АКТОВ ПО ИСПОЛЬЗОВАНИЮ ТЕХНОЛОГИЙ БЛОКЧЕЙН. СРАВНИТЕЛЬНЫЙ АНАЛИЗ
.....219-224
- Туракулова Назира Абдишукуровна*
СТАРТАП ЛОЙИҲАЛАРИНИ ТУЗИШ ВА МОЛИЯЛАШТИРИШ ТАРТИБИ:
ДАВЛАТ ВА НОДАВЛАТ НУҚТАИ НАЗАРИДАН225-232

13.00.00 - ПЕДАГОГИКА ФАНЛАРИ

- Хўжамкелдиев Гафур Султон ўгли*
СПОРТ МАШҒУЛОТЛАРИ ЖАРАЁНЛАРИДА ТИКЛАНИШНИНГ АҲАМИЯТИ233-237
- Aziz Hasanovich Rajabiy*
BO'LAJAK VOKAL O'QITUVCHILARINING INTELLEKTUAL-IJODIY FIKRLASH QOBILIYATINI
RIVOJLANTIRISH238-242
- Malikova Sevar Samatovna*
BO'LAJAK XOR RAHVARLARINING IJODIY QOBILIYATLARINI RIVOJLANTIRISH243-246
- Васильченко Ольга Анатольевна*
ТЕХНОЛОГИИ РАЗВИТИЯ ВОКАЛЬНО-ХОРОВЫХ НАВЫКОВ247-251
- Хојитуродова Маһлиёхон Кенжавоу қизи, Иномов Фахриддин О'рмонjonovich*
AN INNOVATIVE APPROACH TO THE DEVELOPMENT OF STUDENTS' MOVEMENT SKILLS
AND COMPETENCIES IN PHYSICAL EDUCATION CLASSES252-257
- Асадуллаева Наргиза*
БЎЛАЖАК ЎҚИТУВЧИЛАРДА ФАОЛ ФУҚАРОЛИК КОМПЕТЕНЦИЯСИНИ
МУСТАҲҚАМЛАШГА ҚАРАТИЛГАН ИЖТИМОЙ-СИЁСИЙ ЖАРАЁННИ
РИВОЖЛАНТИРИШ ОМИЛЛАРИ258-265
- Mamadova Feruzaxon Mirzaaxmad qizi*
BO'LAJAK JISMONIY MADANIYAT MUTAXASSISLARINING PEDAGOGIK MADANIYATI VA
KOMPETENSIYASINI TAKOMILLASHTIRISHNING PEDAGOGIK MODEL I266-272

<i>O'ktamova Navruza Botir qizi</i> BO'LAJAK JURNALISTLARGA INGLIZ TILINI O'QITISHDA SOTSIOLINGVISTIK KOMPETENSIYANI TAKOMILLASHTIRISH (SIYOSIY-IJTIMOIIY MATNLAR MISOLIDA)	273-277
<i>Humonjonov Shoxzodbek Dilshodjon ўғли</i> ОЛИЙ ТЕХНИКА ТАЪЛИМИДА МЕХНАТ МУҲОФАЗАСИ ВА ТЕХНИКА ХАВФСИЗЛИГИ ҚОИДАЛАРИНИ ЎҚИТИШДА ЭЛЕКТРОН МЕТОДИК АСОСЛАРИНИНГ ИЛМИЙ АҲАМИЯТИ	278-287
<i>Xuramov Ilxom Panjiyevich</i> PROFESSIONAL TA'LIM TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH YUZASIDAN ISLOHOTLARNI JADALLASHTIRISH VA KASBIY KO'NIKMALARNI RIVOJLANTIRISH	288-292
<i>Azizbek Umarov</i> MEDIATA'LIM – TALABALARNING MEDIA MADANIYATINI RIVOJLANTIRISHGA YO'NALTIRILGAN FAN TARMOG'I SIFATIDA	293-299
<i>Saidova Zilola Gadoymurodovna</i> TA'LIM INTEGRATSIYASINING AYRIM MASALALARI	300-307
<i>Raxmonova Gulrux Ulashevna</i> O'ZBEK XALQINING MILLIY HARAKATLI O'YINLARIDAN JISMONIY TARBIYA DARSLARIDA SAMARALI FOYDALANISH YO'LLARI	308-312
<i>Boynazarova Sayyora Ruzikulovna</i> BIOLOGIYA O'QITUVCHISI KASBIY KOMPETENSIYALARI VA KOMPETENTLIGINI MONITORING QILISHNING MAVJUD METODIKASI VA UNI TAKOMILLASHTIRISHNING NAZARIY ASOSLARI	313-317
<i>Shermuhammadov Bahodirjon, Xasanova Ozodaxon Qurvonali qizi</i> MDH OLIMLARI TOMONIDAN CHET TILLARNI O'RGANISHDA UCHRAYDIGAN XATOLAR MAVZUSIDA OLIB BORGAN TADQIQOTLAR TAHLILI	318-323
<i>Abdusalimova Nargizaxon Olimjon qizi</i> MAKTAB TA'LIM TIZIMIDA STEAM TEXNOLOGIYASIDAN FOYDALANIB FIZIKA DARSLARINI TASHKIL ETISHNING AFZALLIKLARI	324-329
<i>Shafiyeva Elnara, Murotmusaev Komiljon Buribaevich</i> THE CHARACTERISTICS OF MENTAL HEALTH IN ELDERLY PEOPLE	330-349

*08.00.00 – Иқтисодиёт фанлари***Худайназарова Дилором Хайруллаевна**
ТАТУ катта ўқитувчиси**ТЎҚИМАЧИЛИК САНОАТИ КОРХОНАЛАРИНИНГ ЯШИЛ ИҚТИСОДИЁТ
ДОИРАСИДАГИ РИСКЛАРИНИ СТРАТЕГИК ТРАНСФОРМАЦИЯЛАШ ИСТИҚБОЛЛАРИ**

Аннотация. Ушбу мақолада тўқимачилик саноати корхоналарининг рискларини пасайтириш, сўндириш ҳамда бартараф этиш мақсадида яшил иқтисодий моделга асосланган стратегияларнинг амалий татбиғининг самарадорлиги ҳамда истиқболларига қаратилган илмий маълумотлардан ташкил топган

Калит сўзлар: тўқимачилик саноатида рискларни сўндириш, ёпиқ цикли иқтисодиёт, яшил иқтисодиёт, алтернатив хомашёлардан маҳсулотларни ишлаб чиқариш.

Khudaynazarova Dilorom Khayrullayevna,
Senior lecturer of TUIT**PROSPECTS FOR THE STRATEGIC TRANSFORMATION OF THE RISKS OF TEXTILE
ENTERPRISES IN THE FRAMEWORK OF THE GREEN ECONOMY**

Abstract. This article consists of scientific data focused on the effectiveness and prospects for the practical application of strategies based on a green economic model in order to reduce, extinguish and eliminate the risks of textile enterprises.

Key words: risk reduction in the textile industry, circular economy, green economy, production of products from alternative raw materials.

Худайназарова Дилором Хайруллаевна,
старший преподаватель ТИТУ**ПЕРСПЕКТИВЫ СТРАТЕГИЧЕСКОЙ ТРАНСФОРМАЦИИ РИСКОВ ПРЕДПРИЯТИЙ
ТЕКСТИЛЬНОЙ ОТРАСЛИ В РАМКАХ ЗЕЛЕННОЙ ЭКОНОМИКИ**

Аннотация. Данная статья состоит из научных данных, ориентированных на эффективность и перспективы практического применения стратегий, основанных на зеленой экономической модели, с целью снижения, гашения и устранения рисков предприятий текстильной отрасли.

Ключевые слова. снижение рисков в текстильной промышленности, экономика замкнутого цикла, зеленая экономика, производство продукции из альтернативного сырья.

DOI: <https://doi.org/10.47390/SCP1342V3I7Y2023N13>

Кириш. Тўқимачилик саноати корхоналари томонидан ишлаб чиқариладиган маҳсулотларнинг экология ва атроф-муҳит муҳофазасини сақлашда салбий таъсирлари кўп бўлиб, бу узоқ йиллар мобайнида ўзига хос ечим топган ва топаётган бўлсада,

долзарб масалалигича қолмоқда. Баъзи табиатсевар фуқаролар, эркин волонтерлар ҳамда норасмий гуруҳ намоишлар иштирокчилари алоқа воситалари дунё ахборот тизимини эгаллаган бир вақтда ҳар бир табиатга зарар етказувчи корхонанинг “экологик гуноҳ”ларини оммага ёйишга интилган ҳолда корхоналарнинг мавқеёига путур етказадилар, ултиматумга хос ҳаракатлар остида табиатни асрашга ундайдилар. Бу ҳолатлар асосан кончилик, нефткимё ҳамда йирик тўқимачилик саноати корхоналарига нисбатан кўп учрайдиган ҳолат саналади. Аммо стратегик бошқарув тизими асосида корхона иқтисодиётини тараққий эттиришда шартли равишда экологик хавфсизликни таъминлаш юзасидан тактик ҳаракатлар ва тадбирларни амалга оширишни стратегиялар қамраб олишини тақозо этгани боис, унинг моделлари ва механизмларида табиатни муҳофазалаш инobatга олинади.

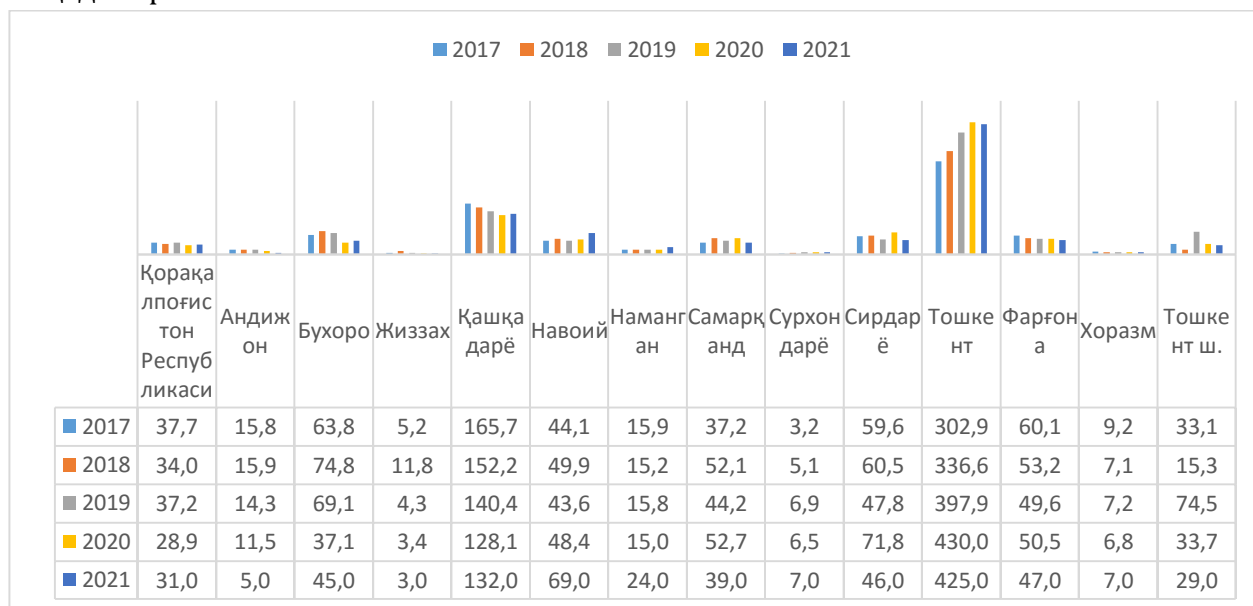
Методлар: Яшил иқтисодиёт асосида фаолият юритиш жиҳатдан кўплаб стратегиялар мавжуд бўлсада, уларнинг аксарияти экологик хавфсизликни таъминлаш меъёрлари чегарасида олиб борилади. Бу корхона томонидан қоидаларга амал қилишни англатсада, экологик хавфсизликни таъминлашда қаҳрамонлик саналмайди. Тўқимачилик саноати корхоналари томонидан асосан табиатга ичимлик суви, ҳавога чиқиндиларнинг ва газ ташландиқларининг қўйиб юборилиши, чегараланган табиий ресурсларнинг ўз функциясини бажаришда мураккабликлар туғдиришига сабаб бўлиш ҳолатлари кузатилади. Шу боис корхоналарга “ёпиқ цикл иқтисодиёти” моделини тарғиб қилиш тавсия этилади.

Муҳокама. Ёпиқ цикл иқтисодиёти деганда чиқиндиларсиз ишлаб чиқаришга ихтисослашган иқтисодий модел тушунилади. Мазкур моделда барча жараёнлар тақсимланади, таъмирланади, қайта фойдаланилади ёки қайта ишлаб чиқарилади. Бу моделда чиқинди мақомидаги ташланмалар қадр ва қийматга эга ресурсга айлантдирилади. Бу мураккаб жараён ва фаолиятдек туюлсада, ушбу модел асосида иқтисодий инфратузилмани қайта шакллантириш саноат корхоналари рискларини муқобиллаштиришга кенг масштабда эришилади. Бу моделни таҳлил қилмай туриб ҳам қўшимча қиймат ярата олишини башорат қилиш мумкин, негаки чиқинди мақомидаги барча нарсалар ундан қимматбаҳо ресурс сифатида фойдаланишни мўлжаллаган корхоналар учун хомашё сифатида харид қилишда юқори нарх билан савдолашмайдилар. Бу модел харажатларни максимал қисқариши билан бир қаторда корхона ишлаб чиқарадиган маҳсулотнинг таннархини минималлаштиришга хизмат қилади. Шунингдек, бу модел асосида ишлаб чиқариш фаолиятини олиб борадиган корхоналар ҳукуматнинг чиқиндиларни қисқартиришга сафарбар қилинган бюджетни тежашга, корхонанинг даромадини ошишини таъминлаши ҳамда маҳаллий иш ўринларини яратиш орқали мамлакат иқтисодиётини ривожланишини қўллаб-қувватлашда аҳамияти улкан саналади.

Натижалар: Ёпиқ циклли иқтисодиётни корхонада олиб бориш концепцияси иқтисодий қонуниятларни салбий таъсирини камайтириш, узоқ муддатли барқарорликни таъминлаш, ишбилармонлик ва эркин иқтисодий имкониятларни кенгайтириш, экологик ҳамда ижтимоий манфаатларни ҳимоя қилишни қамраб олсада, унинг механизацион амалга оширилиши учун чиқиндилардан фойдаланиш имкониятига ва технологик шароит қилган корхоналар билан ҳамкорлик ўрнатиши ёки улар борасида маълумотга эга бўлиши лозим. Мамлакатимизда чиқиндиларни қайта

ишлашга тегишли бўлган саноат ишлаб чиқариш тармоқлари жуда саноқли саналиб, тўқимачилик саноати корхоналарида бу амалиёт жорий этилмаган. Мамлакатимизда болалар тагликлари, пластмасса буюмлари, металл буюмлари, каучук ҳамда қоғозларни қайта ишлаш натижасида такрор маҳсулот олиш мавжуд, аммо кўплаб саноат корхоналарининг чиқиндилари чиқинди уюмларига ноилож юборилиши ёпиқ циклли иқтисодий фаолиятни ривожлантириш долзарблигини оширишга хизмат қилишини намоён этмоқда.

Ёпиқ циклли иқтисодий тизимда чиқиндиларни қайта ишлаш учун қулайлигини ошириш муҳим аҳамият касб этади. Рестораторларга чиқиндиларни ўз ўрнини топиш учун чорвачилик билан шуғулланишнинг қамровидаги паррандачилик, қора чорва ҳамда енгил чорва билан шуғулланувчилар учун алоҳида ажратиб берилишининг ўзи кифоядир. Шу каби ҳолатни тўқимачилик саноати корхоналарида маҳсулотнинг компонентларига ажратган ҳолда улардан фойдаланадиган корхоналар учун тайёр хомашё ҳолатига келтириш орқали тизимни амалга ошириш мамлакатимизда чиқиндиларни қайта ишлаш саноати корхоналарини сонини тезкор ошишига мотивацион характер касб этиши мумкин. Тўқимачилик саноати корхоналари ҳавога зарарли моддаларни чиқаришини олдини олувчи илғор технологияларни жорий этган ҳолда экологик хавфсизликни бирмунча таъминласада, бу ҳолатни янада яхшилашни таклиф этувчи хориж корхоналари доимо ўз қизиқишлари ва лойиҳалари билан чиқади.

1-расм. Атмосферага чиқариладиган ифлослантирувчи моддалар, 2011-2021 йй (минг тонна) [8]

Юқорида келтирилган расмда ҳавонинг ифлосланиши Ўзбекистонда асосан Тошкент шаҳри, Қашқадарё вилояти ҳамда Бухоро вилоятига тўғри келмоқда. Энг кўп саноат корхоналари ҳам айнан шу ҳудудларда жойлашган. Тўқимачилик саноати корхоналари мазкур ҳудуддаги жойлашуви бошқа вилоятларга қараганда нисбатан камроқ бўлсада, барибир ҳавони ифлослантиришдаги улуши йўқ эмас. Шу жиҳатдан ҳавони зарарли моддалардан тозалашда ҳаво скруббери, намлантирувчи скруббер, туман йиғувчи, электрофильтр сингари илғор технологияларни жорий этиш талаб этилади. Мазкур технологик таъминотнинг корхоналарга татбиқ этилишига ёпиқ

цикли иқтисодий тизимни киритиш ёрдамчи модел сифатида ҳавонинг тозаланишини 3,4 фоизга таъминлайди. [9]

Ёпиқ цикли иқтисодий тизимларни бошқариш нафақат чиқиндиларни қайта ишлаш орқали тайёр маҳсулот ҳолатига келтириш учун хомашё ресурслар таркибини давомийлигини таъминлаш, балки чиқиндилардан алтернатив хомашё сифатида фойдаланиш сингари танловларни ҳам назарда тутати. Тўқимачилик саноати корхоналарида асосан полиэстер, пахта, нейлон, тери, жун, конопли, лён каби толалардан матолар ишлаб чиқаришга ихтисослашувини кузатилади, уларнинг инкрементал инновацион хусусиятини такомиллаштириш ёпиқ цикли иқтисодий тизим учун етарли даражада кўзланган мақсадга эришишда самараси кузатилмайди. Аммо тўқимачилик саноати корхоналарига алтернативларни тақдим этиш орқали ишлаб чиқариш механизмларининг ўзгаришини гувоҳи бўлишимиз мумкин. Жумладан, кактус, банан, ананас, олмадан бўлган алтернативларнинг мавжудлиги ёпиқ цикли иқтисодий тизимни ривожлантиришга катта ҳисса қўшиши мумкинлигини ҳамда тўқимачилик саноати корхоналарининг харажатларини камайишини, қўшимча қиймат яратиш салоҳиятининг ошишини англатади. Бу тўқимачилик саноатида янги инновацион фаолиятнинг лойиҳавий қиймати аҳоли турмуш тарзини яхшилаш, экологик хавфсизликни таъминлаш ҳамда атроф-муҳит муҳофазасини сақлаш билан белгиланишидан ташқари иқтисодий жиҳатдан инвестицион жозибадорликнинг ошиши, инновацион салоҳиятнинг ўсишини таъминлайди.

Тўқимачилик саноати корхоналарининг мато ишлаб чиқариш фаолиятида анъанавий хомашё материалларни етиштириш ўзига хос машаққат ва вақт талаб этади. Ёпиқ цикли иқтисодий тизим асосидаги фаолиятни бошқарувида мазкур ҳолат аксинча кўринишга эга, маълум маҳсулот ишлаб чиқарувчи корхоналар ўз маҳсулотларини ишлаб чиқаришдан чиққан чиқиндини сотишдан ва унинг натижасида корхона даромадини оширишдан манфаатдор бўлганлиги эвазига ташаббусли таклифлар билан чиқиш эҳтимоллари ва лойиҳавий ҳамкорлик шартномаларини узоқ йиллар давомида олиб бориш истагида бўлишлари табиий кутилажак ҳолат сифатида намоён бўлади. Қолаверса, чиқинди мақомидаги хомашё ресурсларини харид қилган корхона ўзининг шартли нархини билдирган ҳолда савдолашиши эвазига тежамкорликка эга бўлиши юзага келади. Мазкур алтернативларни 1-жадвалда диссертация доирасидаги тадқиқот олиб боришда тўпланган маълумотлар асосида шакллантирилди.

1-жадвал

Тўқимачилик саноатида ёпиқ цикли иқтисодий тизим асосида ишлаб чиқариш учун хомашё алтернативлари [1; 134–138-б.]

№	Алтернатив маҳсулот	Хусусияти	Алтернатив маҳсулот ишлаб чиқариш жараёни	Фойдаланувчи корхоналар
1	2	3	4	5
1.	Олма пўстлоғи	Целлюлозага бой	Шарбат ишлаб чиқаришда ажратма чиқинди	Allégorie, Oliver Co., Veerah, Samara
2.	Дарахт барглари	Сувга чидамли ва қалин	Хазонрезги	Tree Tribe ва Jungle

3.	Узум пўстлоғи (вегеа)	Целлюлозага бой	Ҳар 10 литр май ишлаб чиқаришда 2,5 литр чиқинди чиқади	Ganni, Pangaia.
4.	Кўзиқорин пўстлоғи	Мицелия, кўп томир отадиган	Кўзиқориннинг бош қисмидан қолган қисми	Stella McCartney, Mylo, Bolt Threads
5.	Ананас пўстлоғи	Патсимон толалар	Ананас меваси ҳосилини олишдан чиққан чиқинди	100 дан ортиқ компаниялар фойдаланади. Svala, No Saints, Ananas Anam
6.	Қичитқи ўт	16 асрда қўлланилган	Фармацевтика чиқиндилари	100 дан ортиқ компаниялар фойдаланади
7.	Цитрус мевалар пўстлоғи	Целлюлоза	Апелсин шарбатини ишлаб чиқаришдан чиқинди	Salvatore Ferragamo
8.	Кактус пўстлоғи	Углекислотали газнинг 30 фоизи ютинади	Фармацевтика чиқиндилари	Allégorie, Miomojo, KEVA.
9.	Картошка	Картошка чиқиндиси	Чипс ишлаб чиқаришдан чиқадиган чиқинди	Cubitts London, Isabel Fletcher
10.	Сув ўтлари	Бўёқ учун		Hylo Athletics, Dr.Scholl's Shoes, Pangaia.
11.	Дарахт пўстлоғи	Кўп толали	Қоғоз ишлаб чиқаришда ҳамда қурилиш материаллари ишлаб чиқаришда чиқадиган чиқинди	The North Face, Bergans, Marimekko, Spinnova
12.	Банан пўстлоғи	13 асрда қўлланилган	Мева ҳосилини олишда чиқадиган чиқинди	Milo+Nicki, Valani

“Alkim Tekstil” МЧЖда ёпиқ цикли иқтисодий тизим асосида фаолият олиб бориш мақсадида алтернатив хомашё ресурслари билан таъминланиши мумкин бўлган танловлар мамлакатимизда катта рўйхатни ташкил этмайди, шунга қарамасдан, қичитқи ўт, кўзиқорин чиқиндиси, дарахт пўстлоғи ва дарахт барглари чиқиндиларидан корхонадаги мавжуд технологиялардан фойдаланган ҳолда ишлаб чиқаришни йўлга қўйиш мумкин. Мамлакатимизда чиқиндилардан тўқимачилик саноати корхоналари учун барча алтернативларни тақдим этиш мумкин, аммо тўқимачилик саноати корхоналарининг технологик имкониятлари ҳамда ресурс таъминотидаги чиқиндиларни тақдим этувчи корхоналарнинг аксарият қисми юқорида келтирилган маҳсулотлардан кенг кўламда фойдаланмадилар. Жумладан, ананас, банан, кактус сингари маҳсулотлар асосида ишлаб чиқаришнинг ўзи мамлакатимиз корхоналари учун қиммат ресурс саналганлиги туфайли, унинг чиқиндиси борасидаги алтернатив кўриб чиқилишида иқтисодий мазмун йўқ. “Alkim Tekstil” МЧЖнинг технологик имкониятлари

қичитқи ўт ҳамда дарахт баргларида фойдаланган ҳолда ишлаб чиқаришни йўлга қўйиш қувватига ҳамда шароитига эга.

“Alkim Tekstil” МЧЖга қичитқи ўт ҳамда дарахт барглари чиқиндиларидан ёпиқ цикли иқтисодий тизим асосида ишлаб чиқаришни йўлга қўйишни лойиҳа тариқасида кўриб чиқиш тадқиқот ишини бажаришда кўзланган мақсад ва вазифларга эришишда илмий аҳамият касб этганлигини инобатга олган ҳолда тавсия этилади.

2-жадвал

“Alkim Tekstil” МЧЖда қичитқи ўт асосида мато ишлаб чиқариш лойиҳаси (1 миллион тонна мато ишлаб чиқариш/1 йил, Rieter дастгоҳида) [4; 69–82-б.]

№	Жараён номи	Харажат	Амортизациян ажратма	Экологик самарадорлиги	Иқтисодий самарадорлиги
		миллион сўмда	миллион сўмда	фоизда	фоизда
1	2	3	4	5	6
1.	Қуритиш ва янчиш	1 239,42	68,041	3,7	1,09
2.	Тараш	441,73	46,946	2,2	0,78
3.	Пилталаш	209,02	42,401	1,3	1,0
4.	Пиликлараш	188,36	47,605	1,45	1,03
5.	Йигириш	334,29	48,945	2,36	2,2
6.	Ўраш	108,76	34,238	0,4	1,0
7.	Тўқиш	549,01	58,036	0,7	1,2
8.	Бўяш	287,89	44,082	0,5	0,8
9.	Мерсеризация	285,23	36,381	-	-
10.	Қуритиш ва дазмоллаш	103,40	26,965	-	-
11.	Қадоқлаш	111,37	24,062	-	-

Қичитқи ўтни ишлаб чиқаришнинг ёпиқ цикли иқтисодий тизим асосида ишлаб чиқариш лойиҳаси корхонанинг мавжуд технологияларини ўзгартиришга эҳтиёж туғдирмайди, аксинча баъзи жараёнларда пахтадан мато тайёрланадиган барча жараёнлардан ўтказилмаслиги билан иқтисодий тежамкорликка эга. Ёпиқ цикли иқтисодий тизим асосида ишлаб чиқариш фаолиятининг йўлга қўйилиши натижасида “Alkim Tekstil” МЧЖнинг мамлакатнинг экологик хавфсизлигини янада юқорироқ таъминлашга эришиши мумкин бўлган кўрсаткичларга эга бўлиб, бунда иқтисодий фаолиятнинг самарадорлигига тўсқинлик қилмаган ҳолда амалга оширилиши лойиҳада асосли қийматини намоён этди. Ёпиқ цикли иқтисодий тизим асосида ишлаб чиқаришнинг “Alkim Tekstil” МЧЖ учун даромадлилик даражасининг лойиҳавий прогноз кўрсаткичлари салмоқли ўсиш суръатига эга бўлиб, барқарор тенденция кузатилади. (2расм)

2-расм. “Alkim Tekstil” МЧЖда қичитқи ўтдан кулир мато ишлаб чиқаришнинг иқтисодий прогноз кўрсаткичлари, 2023-2032 йй (фоизда, 10 миллион тонна мато учун)

“Alkim Tekstil” МЧЖда қичитқи ўтдан мато ишлаб чиқаришнинг иқтисодий прогноз кўрсаткичлари АҚШнинг IBM компаниясининг “SPSS Statista 1.0” дастурида 3:1:2 омиллар нисбатида ARIMA да автокорреляция ҳамда регрессиядан фойдаланган ҳолда сарҳисоб қилинди. Бунда “Alkim Tekstil” МЧЖда қичитқи ўтдан мато ишлаб чиқаришда 1 туп мато ишлаб чиқариш синов натижалари хизмат қилди. (1 миллион тонна мато ишлаб чиқаришда икки қатлам тўқиш асосида 110 см ни ташкил этган, мато қалинлиги пахтага қараганда 2 г/м² кўпроқ, яъни 142 г/м². Бир туп кулир 27 кг/(1,1*0,142)=172 855,31 м.)

2023 ва 2024 йилда даромад 2,5 фоиз ҳисобида ўсиш суръатига эга бўлиши кутилса, 2025 йилга келиб мазкур кўрсаткич иқтисодий ва ижтимоий самарадорлик кўрсаткичлари туфайли маҳсулотга бўлган ошган талабни қондириш мақсадида ишлаб чиқариш ҳажми мутаносиб тарзда ўсишини инobatга олган ҳолда даромад 2024 йилга қараганда 1 фоиз кўпроқ даромад келтиради. 2026 йилда ҳар беш йилда иқтисодий цикл ўзгаришларини эконометрик ҳисобини олган ҳолда натижавийлик 3,1 фоизга қадар тушишини сарҳисоби таъсири 2027 йилда ҳам кузатилади. 2028 йилга келиб, даромад кўрсаткичи ўсиш суръатини истиқболли эришиш қобилятини тиклаган ҳолда 3,2 фоизга етиши кутилади. 2029 йилдан 2032 йилга қадар даромад олиш кўрсаткичи йил сайин барқарор ўсиб боради ва 2032 йилда 3,8 фоизга етиши кутилади.

Соф фойда кўрсаткичи прогнози 2023 йилда 1,4 фоизни ташкил этган бўлса, 2024 йилга келиб барқарорликни таъминловчи 1,5 фоиздан иборат бўлади. 2025 йилда мазкур кўрсаткич 1,8 фоизга қадар ўсиш суръатига эга бўлсада, кейинги йилларда ўртача 1,3 фоиз ўсиш суръатини ташкил этади. Бу кўрсаткичларнинг келгуси 2032 йилга қадар пасайиш ҳолатлари кузатилишига қарамасдан соф фойда корхона учун таъминланади ва корхонанинг барқарорлигини таъминлашда тўсқинлик қилмайди.

Ёпиқ цикли иқтисодий тизим учун муҳим кўрсаткичлардан ўрин олган экологик хавфсизликни таъминлаш самарадорлиги “Alkim Tekstil” МЧЖда қичитқи ўт асосида ишлаб чиқариш натижасида 2023 йил якунига қадар 0,9 фоиз самарадорлик бўлиши кутилмоқда. Бунда ҳавога чиқиндиларни чиқиши, оқава сувларнинг қисқариши ҳамда мато ишлаб чиқаришда зарарли моддалар билан фауна ва флоранинг экологик таъминоти назарда тутилган ҳолда сарҳисоби келтирилган. 2024 йилда мазкур

кўрсаткич 1 фоизга етиб, 2032 йилга қадар ўртача 1,25 фоизни ташкил этади. Мазкур экологик хавфсизликни таъминлаш самарадорлиги фоизлари унча йирик бўлмасда, нисбатан юқори кўрсаткичлари асосида атроф-муҳофазасини келгуси йилларда янада илғор технологияларини жалб этган ҳолда салмоқли ошириш имконияти кенгайди. Бунинг учун узлуксиз тўқимачилик саноати корхоналарининг экологик хавфсизликни таъминлашга қаратилган технологиялар асосида мато ишлаб чиқаришни рағбатлантириш ҳамда уни таъминлашга қаратилган технологияларга нисбатан давлат томонидан божхона ҳамда солиқ имтиёзларини жорий этиш мақсадга мувофиқ бўлади.

Хулоса. Ёпик цикли иқтисодий тизимни фаоллаштиришда рискларни бошқариш кўрсаткичлари ўзгаришсиз қолмайди. Ёпик цикли иқтисодий тизим фаолиятида рисклар классификацияси техник, иқтисодий, ижтимоий, инвестицион, инновацион ҳамда савдо рискларига ажратилади. “Alkim Tekstil” МЧЖ да ёпик цикли иқтисодий тизимни татбиқ этиш натижасида рискларнинг сўндирилиши прогнози 3-расмда келтирилди.

3-расм. “Alkim Tekstil” МЧЖда ёпик цикли иқтисодий тизим асосида ишлаб чиқариш орқали рискларни сўндириш натижасида имкониятларга эга бўлиш даражаси прогнози, 2023-2028 йй. [3; 55–62-б.]

3-расмда келтирилган прогноз “RiskyProject Lite” номли рискларни прогноزلаш ва уларнинг танланма стратегиялари орқали таваккалчиликни баҳолаш дастурида бажарилди. Мазкур прогноз ҳар 6 ойлик бўлинма ҳисобига шкаласимон яъни рисклар матричасини рискларни сўндириш ҳамда кутилажак имкониятлар стратегияларини танлаш асосида келтирилди. Яшил ранг юқори, сариқ ўрта, қизил қуйи даражаларни англатади. Унинг натижасига кўра, келгуси 5 йил давомида ёпик цикли иқтисодий тизим фаолиятининг корхонада тадбиғини такомиллаштириш корхонанинг истиқболи учун ижобий натижаларни тақдим этиши ҳамда инновацион технологик трансформацион механизмларни фаоллаштиришнинг изчиллигини оширишга салмоқли хизмат қилади. Бунда қичитқи ўтдан мато ишлаб чиқариш фаолияти мисолида олинган прогноз саналади. Шунга кўра таъкидлаш жоизки, корхонада қичитқи ўтдан мато ишлаб чиқариш фаолиятини олиб бориш рискларнинг пастлиги ҳамда юқори иқтисодий самарадорликни таъминлаш ижобий кўрсаткичларга эгаллиги билан лойиҳавий жиҳатдан муваффақиятни кафолатловчи аҳамиятга эга.

Адабиётлар/Литература/References:

1. Худайназарова Д.Х. Тўқимачилик саноати корхоналарида риск бошқаруви кўрсаткичларини баҳолаш усуллари //Prospects of development of science and education. – 2023. – Т. 1. – №. 9. – С. 134-138.
2. Khudaynazarova D. Introduction of new banking services in the conditions of innovative economy in Uzbekistan. III International Scientific and Practical Conference «The modern vector of the development of science», March 02 – 03, 2023, Philadelphia, USA. 144 p. ISBN 978-92-44513-38-5 DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.7709801>, p.22-29
3. Khudaynazarova D. Increasing efficiency of economic risks of textile industry enterprises based on the mechanism of incremental innovative activity // Journal of Management Value & Ethics, ISSN-2249-9512, SJIF 7.607 & GIF 0.626, April-May. 22 Vol. 12 No. 01,55-62 (08.00.00; №12)
4. Khudaynazarova D. Prospects of strategic transformation of the risks of textile industry enterprises within the framework of the green economy // Journal of Management Value & Ethics, ISSN-2249-9512, SJIF 7.607 & GIF 0.626, April-May. 22 Vol. 12 No. 01, 69-82 (08.00.00; №12)
5. Худайназарова Д.Х. Тўқимачилик саноати корхоналарини риск бошқаруви механизмларини қўллашда жаҳон мамлакатлари тажрибаси. «Саноат иқтисодиёти ва менежменти: муаммо ва ечимлар» мавзусидаги III -ҳалқаро илмий-амалий конференция материаллари тўплами. –Т.: 2023.118-121
6. Худайназарова Д.Х. Тўқимачилик саноати корхоналарида риск бошқаруви Механизмлари кўрсаткичларини баҳолаш усуллари. «Саноат иқтисодиёти ва менежменти: муаммо ва ечимлар» мавзусидаги III -ҳалқаро илмий-амалий конференция материаллари тўплами. –Т.: 2023. 113-116
7. Khayrullaevna, K. D. . (2021). Innovative Power of the Region: Nature, Structure and Development Directions. Academic Journal of Digital Economics and Stability, 133–137 <https://economics.academicjournal.io/index.php/economics/article/view/154>
8. [Stat.uz](https://stat.uz) Ўзбекистон Республикаси Давлат экология ва атроф-муҳитни муҳофаза қилиш қўмитаси маълумотлари, 2023 йил

SCIENCEPROBLEMS.UZ

ИЖТИМОЙ-ГУМАНИТАР ФАНЛАРНИНГ ДОЛЗАРБ МУАММОЛАРИ

№ 7 (3) – 2023

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари” электрон журнали 2020 йил 6 август куни 1368-сонли гувоҳнома билан давлат рўйхатига олинган.

Муассис: “SCIENCEPROBLEMS TEAM” масъулияти чекланган жамияти

Таҳририят манзили:

100070. Тошкент шаҳри, Яккасарой тумани, Кичик Бешёғоч кўчаси, 70/10-уй. Электрон манзил:

scienceproblems.uz@gmail.com

Боғланиш учун телефонлар:

(99) 602-09-84 (telegram).